

Jubileumi Emlékalbum

*A 125 éve alakult
Budapesti Detektívtestület
Tiszteletére*

JUBILEUMI EMLÉKALBUM

A 125 ÉVE ALAKULT BUDAPESTI DETEKTÍVTESTÜLET TISZTELETÉRE

SZEMELVÉNYEK AZ ÁLLAMI BŰNÜLDÖZÉS TÖRTÉNETÉBŐL

ÍRTA ÉS SZERKESZTETTE:

DR. SZOMOR SÁNDOR

BUDAPEST, 2011

Fedélterv: ifj. Nagy Mihály, Serdült Erika Irén, Dr. Szomor Sándor

Kiadta: Országos Rendőr-főkapitányság, 1139 Budapest, Teve u. 4-6.

Megjelent: 1 001 számozott példányban

ISBN 978-963-88833-1-5

**TISZTELVE ELŐDEINK EREDMÉNYEIT,
REFORMÁLVA A JELENT,
A BIZTONSÁGOSABB, ÉLHETŐBB**

**MAGYARORSZÁG MEGTEREMTÉSÉNEK ÚTJÁN HALADVA
KÖSZÖNTI AZ OLVASÓT**

**Dr. Pintér Sándor
belügyminiszter**

**Dr. Hatala József rendőr altábornagy
országos rendőrfőkapitány**

TARTALOMJEGYZÉK

Prológus

A BUDAPESTI DETEKTÍVTESTÜLET TÖRTÉNETE ÉS SZELLEMI HAGYATÉKA

Dr. Szomor Sándor: Bűnüldözés a történelem sodrában a Budapesti Detektívtestület megszületése

Dr. Szomor Sándor: Szemelvények a Budapesti Detektívtestület 1886 – 1919 közötti működéséről

Csóka Ferenc: Detektív munka Budapesten – Nemes Sándor „*Gyakorlati nyomozás*” című 1944-ben kibocsátott munkája nyomán

Dr. Tomsics Emőke: Pesti Rendőr-főkapitányságok

Dr. Kovács Lajos: A Detektívtestület utóélete – Bűnügyi nyomozók 1945-től napjainkig

„VÁLLVETVE” A KÖZÖS CÉL ÉRDEKÉBEN

Dr. Buzinkay Géza: A bűnügyi tudósítás megszervezése

Tóth Sándor: A rendőrség krónikásai – 140 év bűnügyei

Bozó Csaba: Tudós detektívek

Dr. Anti Csaba László: A nyomozás egyik legfontosabb segédintézménye, a bűnügyi nyilvántartás

Kékiné Rozsnyai Éva: Rendőrség-történeti Múzeum

RENDAHAGYÓ PORTRÉK

Dr. Szomor Sándor: Az első detektív főnök – báró Splényi Ödön

Dr. Szomor Sándor: Az ezerarcú Szombatfalvy Albert

Dr. Szomor Sándor: Az ikon – Krecsányi Kálmán

Dr. Tomsics Emőke: A bűn és nyomor riportere – Tábori Kornél

Dr. Szomor Sándor: A hiteles tájékoztatás nagymestere – Székely Vladimír

Dr. Anti Csaba L.: A modern állami rendőrség apostola – Dr. zebegnyői Pekáry Ferenc

Dr. Szomor Sándor: A haza szolgálatában – vitéz Varsányi Mihály

Dr. Kovács Gyula: A rendőr, aki már életében legenda volt – Dr. Dobos János

Csapó László: Posztumusz rendőr alezredes – Borsos József

ÍRTA: AZ ÉLET

Csengery Hajdu Sándor: Sikerek és kudarcok az állami rendőrség első éveiben

Csengery Hajdu Sándor: Az első világsiker és kovácsai

Csengery Hajdu Sándor: A halottrabló orvos bukása

Csengery Hajdu Sándor: Egy ifjú detektív próbatétele

Dr. Perényi Roland: Rendőri razziák és társadalmi problémák a nagyváros mélyén, egy 1909-es riportkönyv tükrében

Csengery Hajdu Sándor: Betörőbanda elfogása Szalay módra

Csengery Hajdu Sándor: Budapesti kaland

Dr. Fülöp Valter: A Whiskys sztori

Dr. Fülöp Valter: A szexrabszolga halála

TÜKRÖM, TÜKRÖM, MONDD MEG NÉKEM ...

Babiczy Tibor: Horváth Imre balladája

Vavyan Fable: Halotti torta

Kerékgyártó István: A titokzatos vitriolmerénylet

Kondor Vilmos: Négyen voltak

Marcus Meadow: A kisegítő

Marcus Meadow: Életfogytig

Kovács Viktória: Beszélgetés Szilágyi Tiborral

Kovács Viktória: Beszélgetés Görbe Nórával

Kovács Viktória: Beszélgetés Kern Andrással

Kovács Viktória: Beszélgetés Hollósi Frigyessel

Epilógus

Az Albumban közölt képek jegyzéke

Kezdeményezésünk közreműködői és támogatói

„A rendnek csak igazság lehet biztos alapja, az igazság pedig azt kívánja, hogy a főbb hatalom egyiránt méltányos legyen panaszkodó és panaszlott iránt, s részrehajlatlan eljárásnak szigorúságát politikai tekintetnek soha föl ne áldozza.”

Deák Ferenc – 1846

PROLÓGUS

Tény, hogy a bűn egyidős az emberiséggel. Mitagadás – agg kora ellenére – még most is „jól tartja magát”. *„A bűn a bukott angyalok Istent káromló nyálából keletkezett. Az emberiségbe a Gonosz Szelleme a tudás fája révén oltotta be. Kain már gyilkolt. Maradékaiban a sátáni determináltság az átöröklés törvényei szerint élt és fejlődött tovább. Megszületett a rossz szándék. Meghasonlott, majd megrögzött lelkek örvényében fekete gonosszággá sűrűsödött a rontás. A düh és a gyűlölet, a fékevesztett indulat és a korlátolt széttörő szenvedély megfertőzték a világot. Az ember lelke, épp úgy, mint fizikuma, természeténél fogva védekezik minden betegség, minden epidémia ellen. A bűn elleni védekezést maga a bűn hozta létre. ... A rendőrség frontján örök a harc. A rendőr állandó készültségben van. Félig pap, félig katona, de mindig és mindenütt egész ember. Fegyvere az igazság, szuronya a becsületesség, jutalma a jól végzett munka tudata. Élete: fáradtság, szenvedés és önfeláldozás. Ez természetesen a detektívek élete is.”* – írja 1926-ban dr. Markovits Miklós magyar királyi rendőrtanácsos, a Budapesti Detektívtestület 40 éves Jubileumi Albumának előszavában. A magasztos szavak mondanivalója az azóta eltelt 85 esztendő alatt sem kopott meg, mondhatni napjainkban is legalább ennyire időszerű.

Minden szervezet – legyen az állami vagy társadalmi – életében eljön az a pillanat, amikor az előtte álló feladatok elvégzéséhez erőt merítendő, visszatekint az addig elvégzett munkára. Megemlékezik azokról az eseményekről, amelyek az állampolgárok szemében komoly mértékben befolyásolták megítélését, illetve azokról az emblematis, vagy éppen hétköznapi egyéniségekről, akikre büszke lehet és a jövő nemzedéke elé példaként állíthat. A modern értelemben vett, állami keretek között működő – nem politikai célokat szolgáló – bűnüldözés kiemelkedő állomása, mérföldköve a Budapesti Detektívtestület létrehozása. A Pest, Buda és Óbuda egyesítéséről szóló 1872. évi XXXVI. törvénycikk is már arról rendelkezett, hogy állami rendőrséget kell létrehozni a fővárosban, amely végül az 1881. évi XXI. törvénycikkben meghatározottak szerinti szervezeti formában öltött testet. Az első főkapitány, a híres-hírhedt Thaisz Elek nyugdíjba vonulását, vagy talán közelebb áll az igazsághoz, ha azt mondjuk, nyugdíjba küldését követően 1885. tavaszán Török Jánost, Temesvár város polgármesterét nevezték ki a fővárosi állami rendőrség élére. Ez a személyi változás jelentős átalakulást hozott a bűnügyi szolgálat életében is. Részben a közvélemény egyre erősödő nyomására, részben az új főkapitány kedvező külföldi tapasztalatai alapján Tisza Kálmán miniszterelnök és belügyminiszter engedélyezi a Budapest Fő- és Székesvárosi Magyar Királyi Állami Rendőrség *„kebelén belül”* – 1886. január elsejétől, ideiglenes jelleggel – a detektív intézmény létrehozását. A detektívfelügyelői feladatok ellátására báró Splényi Ödön kapott megbízást. Az akkor még finom szólva is zilált szervezeti formában működő maroknyi „csapat” rövid időn belül beváltotta a hozzá fűzött reményeket. 1886. április 17-én báró Splényi detektívfelügyelővé történt kinevezésével új lendületet kapott az egységes szervezetű, önálló detektív osztály létrehozásának folyamata. Sorban erősítették meg beosztásukban a detektíveket, megszületett az első szabályzat-tervezet, amely összefoglalta a feladatokat, a függelmi viszonyokat, a jogokat, illetve köteleességeket, és hamarosan létrejött a Főkapitányi Hivatal segédintézményeként a civil- vagy áruhában figyelő, megelőző, felfedező tevékenységet folytató rendőrökből álló Detektív Osztály, azaz – ahogy 1890-től

nevezték – a Detektívtestület. Ennek a honi bűnüldözés vonatkozásában oly jelentős eseménynek éppen 125 éve.

A XXI. század jelen szakaszában a magyar rendőrség egyik komoly feladata a szervezet tekintélyének, a számtalan kihívással és áldozattal járó hivatás – a rendőri munka – becsületének és az állampolgárok bizalmának helyreállítása. Ebben nem kis részt kell vállalnia a bűnügyi szolgálatnak is. A felvázolt gondolatok jegyében a Magyar Köztársaság Rendőrsége a Budapesti Detektívtestület 125. születésnapja alkalmából 2011-es esztendőben Emlékalbum kiadását, a Rendőrség-történeti Múzeumban egy, a nagyközönség előtt is nyitva álló időszaki kiállítás megszervezését, továbbá egy Emlékülés – konferencia – megtartását határozta el.

E kezdeményezés egyik gyümölcsét tartja kezében a Tisztelt Olvasó. Múzeumi, levéltári, könyvtári, családi és még számtalan forrásból származó tényanyag képezi az Emlékalbum gerincét, de természetesen a kötet keretei között az emberi fantázia is teret kap a szárnyalásra. Meggyőződésem, hogy az Emlékalbumot útjára bocsátok elképzelései valóra válnak, és a Budapesti Detektívtestület hiteles, regénybe illő történetének, hírhedt bűneseteknek, a bűnüldözés egyes legendás és „hétköznapi” alakjainak bemutatásával, a kötetben megjelent egyéb írásokkal sikerül hasznos, egyúttal szórakoztató perceket, órákat szerezni a bűnüldözés iránt érdeklődők számára. Bízom benne, hogy sokak kedve jön meg a tanulmányokban hivatkozott történelmi források részletesebb megismeréséhez, továbbiak felkutatásához, közzé tételéhez, ezáltal is tovább népszerűsítve e nemes hivatást, és reménykedem abban is, hogy a pályaválasztók körének is ad egyfajta pozitív impulzust, vonzóbbá teszi számukra a bűnügyi pályát.

Nem téveszthetjük szem elől, hogy egy közeli ember elvesztése, életének szándékos kioltása mindig tragédia, a család, a gyermekek és a nők sérelmére elkövetett erőszakos bűncselekmény mindig felkavaró, a közösségi vagy egyéni tulajdon idegenek általi megdézsmálása mindig anyagi és erkölcsi kárt is okoz. Ez független az aktuális társadalmi berendezkedéstől. Nem titkolt cél rávilágítani arra, hogy bűnügyi munkának mindenkor a politikai rendszertől függetlennek kell lennie. A nyomozó hivatását a társadalom egésze tisztaságának megőrzése érdekében gyakorolta és gyakorolja, gyilkost, rablót, tolvajt fogni mindig egyfajta erkölcsi győzelem az emberi gyarlóság fölött. A tanulmányok és más írásművek bemutatják, milyen széles palettán kell mozognia egy jó bűnügyi tulajdonságainak, egész EMBER-t – főként lemondást a bűnüldözőtől, a családtól, a közvetlen környezettől – kíván ez a hivatás. Végül, de nem utolsó sorban az Emlékalbum egyfajta erkölcsi elégtételt is kíván nyújtani azon detektíveknek, a bűnüldözést támogató személyeknek, illetve leszármazóiknak, akik életüket a bűnügyi munka jobbításának szentelték, vagy haltak szolgálatelljesítés közben hősi halált, és ténykedésük miatt elismerés, illetve méltó megemlékezés helyett a hatalomtól csak negatív megkülönböztetésben részesülhettek.

Ezúton is szeretném kifejezni a bűnügyi szakemberek közösségének – melynek jómagam is hosszú esztendőkön keresztül tagja voltam – köszönetét mindazoknak, akik a legcsekélyebb formában is hozzájárultak kezdeményezés sikeréhez.

a szerkesztő